

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546¹

กันติพจน์ กองแก้ว²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่า ในกระบวนการยุติธรรม คดีอาญาเป็นคดีที่ต้องค้นหาความจริง โดยการพิสูจน์ให้ประจักษ์พยานหลักฐานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้การของพยานบุคคล แต่เนื่องจากในบางกรณีผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ทำให้ไม่มีใครกล้ามาเป็นพยาน เพราะเกรงจะเกิดภัยอันตรายกับตนเอง และบุคคลใกล้ชิดกระบวนการยุติธรรม จึงไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ การพิจารณา คดีอาญาพยานบุคคลถือว่าเป็นพยานสำคัญในคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคลที่เห็นการกระทำความผิดโดยตรง เรียกว่าประจักษ์พยาน หรือพยานที่รับฟังหรือได้รับการบอกเล่าจากประจักษ์พยานเรียกว่าพยานบอกเล่า เช่นนี้ไม่ว่าประจักษ์พยานหรือพยานบอกเล่า การพิจารณาคดีอาญา ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษแต่การเป็นพยานบุคคลนั้นมีทั้งมีส่วนได้เสียของคดีอาญาโดยตรง และมีได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี ดังนั้นแล้วการเป็นพยานบุคคลที่มีได้มีส่วนได้เสียในคดีอาญาหรือเป็นพยานให้กับบุคคลอื่นอาจสามารถเป็นพยานโดยการร้องขอของผู้เสียหายหรือถูกหมายเรียกตามคำสั่งศาลเพื่อมาเป็นพยานในคดีโดยไม่สามารถปฏิเสธในการเป็นพยานบุคคลในคดีได้ แต่ผลกระทบต่อการเป็นพยานหลักฐานในคดีอาญากลับมีผลเสียกับตัวพยานบุคคลที่เป็นพยานมากกว่าผลดีต่อกระบวนการยุติธรรม อาทิเช่น พยานบุคคลที่เป็นพยานสำคัญในคดีเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษอาจไม่ได้รับความปลอดภัยจาก ผู้กระทำความผิด หรือพรรคพวกของผู้กระทำความผิดหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของผู้กระทำความผิดเพื่อไม่ให้พยานบุคคลดังกล่าว เบิกความต่อศาลไปในทางเสียหายต่อผู้กระทำความผิด โดยการเป็นพยานในคดีอาญาเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษนั้น อาจจะไม่ได้รับผลประโยชน์ในการเบิกความอีกทั้งอาจเป็นภัยอันตรายแก่ตนเองหรือครอบครัวหรือบุคคลที่มีความสำคัญของพยานได้ โดยผู้กระทำความผิดอาจใช้อำนาจอิทธิพลของตนหรืออำนาจในทางผิดกฎหมายหรือในทางทุจริต ช่มเหງพยานดังกล่าวให้เบิกความเป็นผลดีต่อผู้กระทำความผิดได้

จากการศึกษาหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา พบว่าในปัจจุบันแม้จะมีการพยายามออกกฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอนต่างๆ แต่อย่างไรก็ตาม

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเรียไ้รออนไลน์ของภาคเอกชน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม อินทรมพรรษ์ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สลิล สิริพิฑูร

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาเขตเชียงใหม่ สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดเชียงใหม่ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ยังพบว่ากฎหมายดังกล่าวเป็นการใช้มาเป็นเวลานาน และสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปทำให้กฎหมายดังกล่าวล้าสมัยในการบังคับใช้กฎหมายนั้นยังคงมีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการด้วยกันซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาระยะเวลาในการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 6 วรรคสอง ได้บัญญัติถึงระยะเวลาในการคุ้มครองพยานบุคคลโดยวิธีธรรมดาโดยระยะเวลาคุ้มครองนั้นได้มีระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วย กำหนดแนวปฏิบัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 8 โดยกฎหมายดังกล่าวได้เพียงบัญญัติถึงการคุ้มครองพยานบุคคลเพียงถึงเพียงหลังจากมีการนำสืบพยานในชั้นศาลแล้วเสร็จ ซึ่งการสืบพยานบุคคลนั้นเกิดขึ้นได้เพียงศาลชั้นต้นเท่านั้น หากคดีขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว ไม่สามารถนำสืบพยานบุคคลได้อีก เช่นนี้แล้วกฎหมายดังกล่าวเพียงคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาถึงแก่ศาลชั้นต้น แต่รัฐไม่มีการคุ้มครองพยานบุคคลหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษา พยานบุคคลกลับต้องเสี่ยงต่อภัยอันตรายที่เกิดขึ้นหลังจากการที่ได้เป็นพยานเมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วย กำหนดแนวปฏิบัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 8 การยกเลิกการให้ความคุ้มครองพยานอยู่ในขั้นตอนของก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาทั้งหมด ไม่มีหลักกฎหมายใดที่คุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัญหาเรื่องความปลอดภัยของพยานบุคคลในคดีอาญานั้นมีปัญหากรณีผู้กระทำความผิดรู้ถึงบุคคลผู้เห็นเหตุการณ์อาจมีการข่มขู่พยานดังกล่าวก่อนมาเป็นพยานในคดี หรือหลังจากเป็นพยานเมื่อศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาแล้ว และกฎหมายดังกล่าวไม่มีความแน่ชัดที่จะคุ้มครองความปลอดภัยพยานดังกล่าวหลังจากศาลชั้นต้นมีพิพากษาได้หรือไม่ ดังนั้นหากจำเลยสามารถประกันตัวในชั้นอุทธรณ์เพื่อต่อสู้คดี หรือหากจำเลยได้รับโทษทางคดีอาญาจนครบถ้วน จำเลยหรือพรรคพวกของพยานหรือบรรดาญาติของจำเลย อาจมาทำร้ายหรือคุกคามพยานดังกล่าวที่เบิกความเป็นเหตุให้นำนตัวจำเลยถูกลงโทษได้ ดังแล้วจึงเป็นปัญหาที่ควรปรับแก้ว่า พยานดังกล่าวสมควรได้รับการคุ้มครองหรือให้ได้รับความปลอดภัยหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษาจนถึงขั้นตลอดชีวิตหรือไม่นั้น เนื่องจากจำเลยที่ถูกลงโทษอาจยังมีอารมณ์โกรธแค้นพยานอยู่ตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตามการคุ้มครองพยานหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษานั้นมาอาจนำหลักการสิ้นสุดระยะเวลาคุ้มครองก่อนศาลชั้นต้นพิพากษามาปรับใช้บังคับได้ ในกรณีระยะเวลาสิ้นสุดของการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาหลังจากศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาแล้ว เช่นพยานบุคคลได้ถึงแก่ความตาย หรือพยานบุคคลร้องขอยกเลิกการคุ้มครองหรือพยานบุคคลไม่ให้ความในการคุ้มครอง ซึ่งรัฐเองจะต้องจัดหน่วยงานเพื่อการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาเพื่อการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพที่สุด

2. ปัญหาประเภทคดีที่พยานได้รับการคุ้มครองหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษาจนถึงขั้นตลอดชีวิต

ประเทศไทยแบ่งการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญานั้นตามมาตรการคุ้มครองพยาน โดยมาตราคุ้มครองด้วยวิธีธรรมดานั้นไม่จำกัดความผิดตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ส่วนมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานบุคคลนั้นจำกัดประเภทคดีตามมาตรา 8 แห่ง

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 เมื่อพิจารณามาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดประเภทคดีที่อยู่ในมาตรา 8 ที่จะได้รับการคุ้มครองพยานมาตรการพิเศษก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ซึ่งหากคดีใดไม่อยู่ในมาตรา 8 เพียงได้รับการคุ้มครองพยานด้วยวิธีธรรมดา ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาเท่านั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าเมื่อการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาได้แบ่งประเภทคดีตามมาตรการวิธีการคุ้มครองพยานแล้วนั้น ดังนั้นการคุ้มครองพยานบุคคลหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษานั้น รัฐไม่สามารถคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาได้ทุกประเภทคดี มิฉะนั้นแล้วรัฐต้องรับภาระหน้าที่และค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานบุคคล หากแต่รัฐควรจำกัดประเภทคดีที่ควรคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาโดยอาจพิจารณาความเสียหายของประเภทคดีนั้น หรือพิจารณาจากการกระทำความผิดในลักษณะองค์การอาชญากรรมลักษณะความผิดดังกล่าวนั้น แม้บุคคลหนึ่งในองค์การอาชญากรรมนั้นจะถูกได้รับโทษตามกฎหมายแต่ยังเหลือสมาชิกในองค์การอาชญากรรมที่อาจก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่พยานได้ ดังนั้นพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ยังไม่ได้กำหนดประเภทคดีที่คุ้มครองแต่ทั้งนี้อาจนำประเภทคดีจากมาตรา 8 ประเภทคดีในการคุ้มครองมาตรการพิเศษมาปรับใช้ในการกำหนดประเภทคดีการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาหลังศาลชั้นต้นพิพากษา

3. ปัญหาวิธีการคุ้มครองพยานด้วยวิธีมาตรการพิเศษที่ใช้คุ้มครองพยานบุคคลหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา

ประเทศไทยได้มีการจำกัดประเภทคดีที่จะต้องคุ้มครองพยานหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว วิธีการคุ้มครองจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาเกิดประสิทธิภาพในการคุ้มครองพยานเพื่อให้พยานได้นำข้อเท็จจริงที่ได้เห็น ได้ยิน เพื่อให้ถ้อยคำแก่เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเบิกความต่อศาล เพื่อให้พยานบุคคลเกิดความมั่นใจที่จะเข้าเป็นพยานให้เกิดประโยชน์แก่กระบวนการยุติธรรม กฎหมายของประเทศไทยวิธีการคุ้มครองวิธีธรรมดา คือมาตรา 6 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ประกอบกับระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วย กำหนดแนวปฏิบัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 4 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าวิธีการคุ้มครองมาตรการพิเศษเพียงคุ้มครองพยานก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาโดยพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 หมายถึงพยานที่จะให้หรือได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา ตามมาตรา 3 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

สำหรับกรณีการคุ้มครองพยานบุคคลหลังจากศาลพิพากษานั้นจำเป็นต้องใช้มาตรการวิธีการคุ้มครองพยานบุคคลบางประการ แตกต่างจากการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา ก่อนศาลชั้นต้นพิพากษา เนื่องจากพยานบุคคลได้ผ่านการให้ข้อมูลต่อเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเบิกความต่อศาลมาเรียบร้อยแล้ว การคุ้มครองพยานบุคคลจึงเหลือเพียงภัยอันตรายบางประการซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้นพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาจะต้องมีการคุ้มครองพยานหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษา และควรกำหนดวิธีการคุ้มครองพยานบุคคลนั้น

เพียงบางวิธีการในการคุ้มครอง เพื่อที่รัฐจะไม่ต้องรับภาระและเสียงบประมาณโดยสิ้นเปลือง และการคุ้มครองพยานบุคคลมีประสิทธิภาพที่สุด

จากที่ได้ทำการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ผู้เขียนพบว่า เพื่อการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย จึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ปัญหาระยะเวลาในการคุ้มครองพยานหลังศาลชั้นต้นพิพากษาในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546

ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรแก้ไขปัญหา โดยการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 วรรคสอง ประกอบระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วย กำหนดแนวปฏิบัติการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 8 การยกเลิกการให้ความคุ้มครองพยาน

การคุ้มครองพยานสิ้นสุดลงเมื่อมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1. เมื่อพยานถึงแก่ความตาย
2. พยานร้องขอ
3. พยานไม่ให้ความร่วมมือในการคุ้มครอง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้พยานไม่ได้รับความปลอดภัย
4. พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไป เช่น ผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญาซึ่งพยานต้องไปให้ถ้อยคำถึงแก่ความตาย หรือมีการนำสืบพยานในชั้นศาลเสร็จสิ้นแล้ว เป็นต้น

5. พยานไม่ยอมให้การเป็นพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร

6. เมื่อมีหลักฐานแน่ชัดว่าพยานได้ให้การอันเป็นเท็จ

โดยเห็นควรแก้ไขเป็นดังนี้

ข้อ 8 การยกเลิกการให้ความคุ้มครองพยาน

การคุ้มครองพยานสิ้นสุดลงเมื่อมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1. เมื่อพยานถึงแก่ความตาย
2. พยานร้องขอ
3. พยานไม่ให้ความร่วมมือในการคุ้มครอง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้พยานไม่ได้รับความปลอดภัย
4. พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไป เช่น ผู้ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญาซึ่งพยานต้องไปให้ถ้อยคำถึงแก่ความตาย หรือมีการนำสืบพยานในชั้นศาลเสร็จสิ้นแล้ว เป็นต้น

5. พยานไม่ยอมให้การเป็นพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร

6. เมื่อมีหลักฐานแน่ชัดว่าพยานได้ให้การอันเป็นเท็จ

“กรณี (1) (2) และ (3)ให้นำมาใช้บังคับในการคุ้มครองพยานหลังศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา”

2. ปัญหาประเภทคดีที่พยานได้รับการคุ้มครองหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษาจนถึงชั้นตลอดชีวิต

ผู้เขียนจึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 พยานในคดีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจได้รับการคุ้มครองตามมาตราพิเศษ

1. คดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

2. คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญาคดีความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือพาไปเพื่ออนาจาร เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น และความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็กหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณีหรือผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

3. คดีความผิดเกี่ยวกับองค์การอาชญากรรม ได้แก่ ความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา และให้หมายรวมถึงความผิดอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำของกลุ่มอาชญากร ที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีการวางเครือข่ายเป็นขบวนการหรือองค์กรลับอย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน

4. คดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้อำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ผู้เขียนเห็นว่า ประเภทคดีตามอนุมาตรานี้นั้นมีอัตราโทษที่หนักและผู้กระทำความผิดอาจต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ในการเรือนจำซึ่งปราศจากอิสรภาพ ซึ่งเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษครบถ้วนและพ้นโทษอาจเกิดการแก้แค้นทำให้พยานบุคคลที่ให้การต่อเจ้าหน้าที่หรือหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษาได้รับภัยอันตรายได้

5. คดีซึ่งสำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรให้ความคุ้มครองพยาน

ผู้เขียนเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของมาตรา 8 ให้เป็นดังนี้

พยานในคดีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อาจได้รับการคุ้มครองตามมาตราพิเศษ

1. คดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่า ประเภทคดีความผิดดังกล่าวนี้เป็นกระทำความผิดในรูปแบบลักษณะองค์กรมีเครือข่ายและผู้กระทำความผิดหลายคน ดังนั้น หากมีสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมดังกล่าวถูกจับกุมและเพื่อป้องกันมิให้ชะงักทอดถึงสมาชิกผู้กระทำความผิดในองค์กรหรือแม้กระทั่งพยานบุคคลให้ถ้อยคำหรือข้อมูลต่อเจ้าหน้าที่หรือบิกความต่อศาล เป็นเหตุให้ธุรกิจผิดกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมนั้นต้องเสียหาย ซึ่งเป็นประเภทคดีที่จะต้องได้รับการคุ้มครองพยานบุคคลดังกล่าวภายหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาด้วย

2. คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญาคดีความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือพาไปเพื่ออนาจาร เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น และความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการ

ป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็กหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณีหรือผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี ผู้เขียนเห็นว่า ประเภทความผิดในอนุमतรานี้ นั้นถือว่าเป็นองค์รอาชญากรรมภายในประเทศหรืออาชญากรรมข้ามประเทศเนื่องจากอาจกระทำเป็นธุรกิจของผู้มีอิทธิพลหรือองค์รอาชญากรรม ซึ่งประเภทความผิดนี้มักเน้นเรื่องผลประโยชน์หรือรายได้ของธุรกิจ ถ้าหากพยานบุคคลได้ให้ถ้อยคำต่อเจ้าหน้าที่หรือเบิกความต่อศาลเป็นเหตุให้รายได้ขององค์รอาชญากรรมที่ประกอบกิจการอยู่นั้น ซึ่งพยานดังกล่าวอาจถูกแก้แค้นจากองค์รอาชญากรรมหรือพรรคพวกของผู้กระทำความผิด

3. คดีความผิดเกี่ยวกับองค์รอาชญากรรม ได้แก่ ความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา และให้หมายความร่วมมือความผิดอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำของกลุ่มอาชญากร ที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีการวางเครือข่ายเป็นขบวนการหรือองค์รลับอย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน ผู้เขียนเห็นว่า ประเภทความผิดนี้ นั้น มักเน้นความสัมพันธ์ของสมาชิกในองค์รอาชญากรรมและเน้นการแก้แค้นหรือเอาคืนจากพยานบุคคลภายหลังที่ได้ให้ถ้อยคำต่อเจ้าหน้าที่หรือพยานบุคคลที่เบิกความต่อศาลได้

4. คดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ผู้เขียนเห็นว่า ประเภทคดีตามอนุमतรานี้ นั้นมีอัตราโทษที่หนักและผู้กระทำความผิดอาจต้องทนทุกข์ทรมานอยู่ในการเรือนจำซึ่งปราศจากอิสรภาพ ซึ่งเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษครบถ้วนและพ้นโทษอาจเกิดการแก้แค้นทำให้พยานบุคคลที่ให้การต่อเจ้าหน้าที่หรือหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษาได้รับภัยอันตรายได้

5. คดีซึ่งสำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรให้ความคุ้มครองพยาน ผู้เขียนเห็นว่า คดีประเภทในอนุमतรานี้ เป็นการเปิดช่องว่างให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพิจารณาประเภทคดีจะต้องคุ้มครองพยานบุคคลที่อาจเกิดขึ้นตามยุคสมัยของสังคม

“กรณีตามวรรคหนึ่งให้นำมาใช้บังคับกับการคุ้มครองพยานหลังศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา”

เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่า (1) (2) (4) และ(6) นั้นเป็นประเภทความผิดสำคัญและสร้างความเสียหายในสังคมเป็นอย่างมาก และประเภทความผิดดังกล่าวยังอยู่ในรูปแบบองค์รอาชญากรรม ซึ่งอาจทำให้พยานได้รับภัยอันตรายหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาจากสมาชิกองค์รอาชญากรรม

3. ปัญหาวิธีการคุ้มครองพยานด้วยวิธีมาตรการพิเศษที่ใช้คุ้มครองพยานบุคคลหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาตรา 10 เป็นมาตราพิเศษในการคุ้มครองพยานบุคคลในประเภทคดีตามมาตรา 8 แต่การคุ้มครองดังกล่าว นั้น เป็นเพียงการคุ้มครองพยานก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงการคุ้มครองพยานหลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา

โดยผู้เขียนเห็นควรแก้ไขปัญหาพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา มาตรา 10 ให้เป็นดังนี้

ให้สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1. ย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม ผู้เขียนเห็นว่าวิธีการคุ้มครองพยานบุคคลด้วยวิธีนี้นั้น สามารถทำได้โดยรัฐสามารถจัดการได้โดยง่ายและประหยัดงบประมาณอีกทั้งเป็นการคุ้มครองพยานบุคคล ที่มีประสิทธิภาพและมีกระบวนการคุ้มครองที่ไม่ซับซ้อน

2. จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยานหรือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของพยานเป็น ระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจขอขยายระยะเวลาครั้งละไม่เกินสามเดือน แต่ไม่เกินสองปี ผู้เขียนเห็นว่า วิธีการคุ้มครองด้วยวิธีนี้นั้น รัฐเองอาจจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ อีกทั้งอาจเป็นการที่ทำให้พยานไม่มองอาชีพในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

3. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทาง ทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยานด้วย ผู้เขียน เห็นว่าการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุลนั้น และหลักฐานทางทะเบียนนั้น จำเป็นต้องกระทำตั้งแต่ก่อนเข้าเป็นพยาน ให้กับเจ้าหน้าที่หรือเบิกความต่อศาลแล้ว การเปลี่ยนชื่อตัวหรือชื่อสกุลหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษานั้น ไม่ จำเป็นต้องคุ้มครองด้วยวิธีนี้

4. ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้มีการศึกษาอบรม หรือดำเนินการใดเพื่อให้พยานสามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้ตามที่เหมาะสม ผู้เขียนเห็นว่าวิธีการคุ้มครองวิธีนี้นั้นเป็นการช่วยเหลือพยานเพื่อให้ดำรงชีวิต อยู่ได้ หากได้มีการย้ายที่อยู่อาศัยใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ วิธีการ คุ้มครอง ในการย้าย ที่อยู่อาศัย

5. ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ ผู้เขียนเห็นว่า วิธีการคุ้มครองพยานด้วยวิธีนี้ นั้น พยานบุคคลอาจร้องขอความช่วยเหลือที่ไม่จำเป็น อาจสร้างภาระให้แก่อำนาจรัฐได้

6. ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น ผู้เขียนเห็นว่า การ คุ้มครองด้วยวิธีนี้เป็นการคุ้มครองภัยอันตรายที่สำคัญเนื่องจากพยานอาจถูกคุกคาม หรือภัยอันตรายได้ตลอดเวลา

“กรณี (1) (4) (5) และ(6) ให้นำไปใช้บังคับการคุ้มครองพยานหลังจากศาลชั้นต้น มีคำพิพากษา”

เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่า (1) (4) (5) และ(6) นั้น ยังมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องช่วยเหลือพยานบุคคล หลังจากศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษา เนื่องจากตามอนุमतาดังกล่าวนั้น เป็นวิธีการคุ้มครองพยานบุคคลที่รัฐ จะไม่รับภาระค่าใช้จ่ายมากเกินไป

เอกสารอ้างอิง

เข้มชัย ชูติวงศ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2543.

คณิต ณ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: เเนติ ชรรณ, 2561.

พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษา
กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2555.

ยิ่งศักดิ์ กฤษณจินดา และวุฒิพงษ์ เวชยานนท์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์
อักษร, 2542.

โสภณ รัตนกร. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2557.